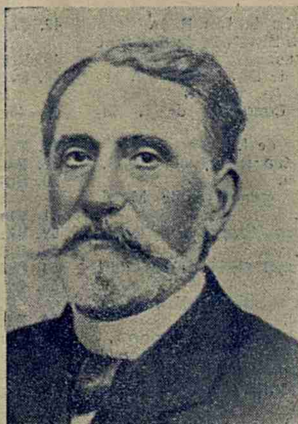
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

65
„ȘTIINȚĂ APLICATĂ"
DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

NICU GANE

DE

ARTUR GOROVEI
Membru cor. al Acad. Române

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE"

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚĂ PENTRU TOȚI".

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI".

VIAŢA LUI NICU GANE

In ziua de 1 Februarie 1838, în casa părintească din Uliţa Mare a târgului Folticeni, s'a născut Nicu, fiul Postelnicului Matei Gane, băştinaş din judeţul Sucevei, în care satele *Găneni* şi *Ciumuleştii-Ganei* mai păstrează amintirea vechei familii moldoveneşti, astăzi fără urmaşi în partea locului.

Postelnicul Matei nu s'a grăbit cu însurătoarea; abia la vârsta de 48 de ani şi-a ales soţie pe Ruxandra, fata Căminarului Ioniţă Grigoriu, tot din Folticeni. Căminarul era răzăş din satul Nămeşti, pe Siret, în ţinutul Putnei, şi vântul vieţii l-a aruncat tocmai la celalt capăt al Moldovei, unde, prin vrednicia lui s'a înstărit, şi a lăsat copii, oameni de ispravă, pe care i-a învăţat prin şcoli din ţară şi din străinătate. Unul dintre ei, Alecu Grigoriu, care apoi şi-a luat vechiul nume de familie, Văsescu, a făcut studii la Paris, a fost membru în Comisia centrală din Focşani, şi ministru în primul Cabinet al lui Cuza-Vodă.

Nicu Gane a avut norocul să moştenească însuşiri aşa de bune: nobleţă boerească şi dârzenie de răzăş, moştenire pe care el a ştiut să o păstreze în tot cursul vieţii lui.

Matei Gane era în stare să-şi trimeată odrasla să înveţe carte la vreun pension din Iaşi, precum era obiceiul, pe vremea când nici nu erau şcoli prin târguşoarele noastre; dar, fiindcă se înfiinţase „şcoală domnească" şi în târgul lui, condusă de

un suflet ales, cum a fost Neofit Scriban, unul dintre cei mai culţi prelaţi ai Moldovei, ridicat apoi la rangul de arhiereu, Gane l-a trimis pe Nicuşor, când avea numai vârsta de cinci ani, la şcoala primară, la un loc cu fii tuturor târgoveţilor, în rândul cărora el era singurul fiu de boer.

Această împrejurare ar putea să explice modestia caracteristică a lui Nicu Gane, care nu a despreţuit pe oamenii săraci, şi nu a căutat să scoată la iveală superioritatea lui, manifestată în mod firesc, fără să-şi dea seama de gesturile ce făcea.

Despre viaţa de şcolar a lui Nicu Gane, avem o preţioasă informatie în „Amintírile“ Economului Vasile Grigorescu, Stavrofor, fiul preotului Grigori Podolski, din satul Petica. Despre colegul său de clasă, părintele Grigorescu scrie următoarele;

„Era în şcoală un copil mititel, pot a zice de 4 pe 5 ani, Nicu, fiul domnului Căminar Matei Gane, pe care-l aducea în braţe la şcoală, şi-l ducea înapoi tot în braţe, Iordache Caton, feciorul preotului Ioan din satul Ganea, carele mai mult cu băeţii se juca, dar părintele Neofit Scriban îl tot necăjea cu limba franceză. Ce se întâmplă, că întru una din zile piere Gramatica franceză a părintelui Neofit. Ce să facă? Altă gramatică nu era. Se sfătuesc ei, şi Iordache Caton, carele era şi ca pedagog, caută încolo, caută încoace, caută peste tot locul, ba încă şi pe la băeţi, gramatica nicăieri. Pune pe toţi băieţii din şcoală să puie degetul la cheia de care era atârnată Psaltirea, împreună cu Iordache Caton zicând „milueşte-mă Dumnezeule“, şi aşa au încercat pe toţi băieţii, între cari am fost şi eu unul, dar Psaltirea nu s'a învârtit. Iată că şi Nicuşor se arată, jucându-se printe băieţi. Caton îl vede, îl cheamă şi-i spune: „Nicuşor ia să ne jucăm şi amândoi, pune degetul colea“, arătându-i unde să-l puie. El pune degetul şi cum a început a zice

„milueşte-mă Dumnezeule“, s'a şi învârtit Psaltirea. A mai încercat şi a doua oară, şi a treia oară, şi Psaltirea tot s'a învârtit. Atuncia Caton l-a luat în braţe şi a început a-i făgădui că are să-i cumpere cuţitaş, şi are să-i deie cofeturi, numai să-i spuie unde a pus cartea — gramatica —. Atuncia el l-a dus la soba din lancastru, şi i-a scos gramatica din cenuşă. Bucuria părintelui Neofit că s'a găsit cartea! Şi când l-a întrebat Caton că de ce a ascuns cartea în cenuşă, el a spus: „pentru că-l tot necăjea părintele cu dânsa“.

Limbile străine erau o necesitate pentru educaţia tinerimiei din clasa beierească. Pe timpul copilăriei lui Nicu Gane, limba la modă era cea franceză.

Se vede însă că, pe vremea aceia, în Folticeni nu era alt profesor de cât unul de limba germană, Ziegmary, dela care a învăţat primele începuturi şi Nicu Gane, până ce, după ce a isprăvit şcoala primară, a fost trimes la Iaşi, la pensionul lui Louis Jordan, unde şi-a desăvârşit studiile.

Multă nemţească nu va fi învăţat el cu Ziegmary, dar dela el a prins patima vânatului, care l-a ţinut înlănţuit toată viaţa, şi fără de care i se părea că traiul nu are niciun rost.

Vânatul l-a făcut pe Gane un mare iubitor al naturei. „Dealurile împrejmuitoare ale oraşului, zice el, mai toate acoperite cu păduri, acum tăiate de lăcomia omenească, străluceau de o verdeaţă ce mi-a rămas şi acum în minte.“

Nu i-au rămas numai în minte, ci şi în suflet, şi l-au urmărit, la tot pasul, cu dragostea lor, după cum el însuşi mărturiseşte: „Deşi de o sumedenie de ani sunt strămutat din acel colţ de pământ ce-a adăpostit cele întăi licăriri ale vieţii mele, deşi mai toţi cunoscuţii şi prietenii mei din tinereţe sunt morţi, încât nu mai întâlnesc acolo decât figuri străine, totuşi acolo mă simt mai acasă decât ori-

unde, acolo fiecare stradă, fiecare zid de casă, fiecare copac îmi spune parcă o poveste din copilărie, atât e de mare farmecul locului de naştere şi dragostea ce ne leagă de el."

Dragostea, în înțelesul cel larg al cuvântului, îl caracterizează pe Nicu Gane, omul care a știut să iubească pe om. Omul doar face parte integrantă din natură.

Petre Carp, marele cunoscător de oameni spunea despre Gane că-i „natură Lirică." Lirismul, de care Carp făcea haz, este expresia sentimentalismului cu care se născuse și de care nu a fost chip să se desbere, omul impresionat de „frumos" încă dela vârsta de 6 ani.

Iată cum povestește, el însuși, primele manifestări ale unei „predispoziții sufletești" ale cărei efecte — tot el însuși mărturisește — le-a resimţit mai târziu:

„Imi aduc amite că la niște Paști pe când aveam abia vr'o șase ani, și mă jucam în odaea tatălui meu cu niște soldați de plumb, înșirându-i pe podele și pregătind o strașnică bătălie între Nemți și Ruși, deodată ușa se deschise cu zgomot și năprasnic se înfățișează soții Alecu și Smaranda Lazu, cu cari părintele meu era în relațiuni de prietenie. Dânșii erau numărați între așa numiții aristocrați ai județului nostru, și după datina veche făceau vizite de Paști.

„Doamna Lazu gătită ca de serbătoare avea o rochie de mătase a cărei foșnet îmi gâdila auzul și a cărei colori vii îmi luau ochii. Frumoasă, veselă și prietenoasă cum era, dânsa imediat mă smulse din mijlocul războiului ce organizasem între Nemți și Ruși, și mă sărută, din toată inima, de mai multe ori.

„Ei bine, acest incident m'a impresionat așa de tare, că după ce soții Lazu au plecat, cu confuz

de sărutările încă calde ce primisem pe obraz, m'am adresat tatălui meu, zicându-i:

— „ Tată, am să te rog de ceva.

— „ Spune, măi băiete.

— „ Cumpără-mi și mie o Lăzoae.

Clocia, în firea lui Nicu Gane, un sâmbure de erotism, care a încolțit mai puternic la vârsta de 16 ani, când s'a înamorat de-a binele de Maria, nepoata vecinului, care măcar nici frumoasă nu era:

,,Chipul ei blond de virgină imaculată a atras vederile mele, și în fiecare zi la fiecare întrevedere în cursul celor două luni de vacanță, tot mai adânc se întipărea în inima mea. Adunam zi cu zi în mine o comoară pe care n'ași fi destăinuit-o nimărui în lume și mai cu seamă ei, zic mai cu seamă ei, căci nu știu pentru ce ași fi vroit mai curând să mă aflu în gura unui lup, decât în fața blondei ai cărui ochi mă făceau să-mi pierd cumpătul cu desăvârșire."

Maria s'a măritat, a plecat în țară străină, dar locul ei a rămas neștirbit în sufletul lui Nicu Gane, care, mult mai târziu, când a văzut, în pădurea dela Brădățel, pe fata care cânta din fluier, i s'a răscolit în suflet amintirea Mariei și a scris prima lui nuvelă:,, Fluierul lui Ștefan."

Chiar dacă nu ar mărturisi Gane că singura slăbiciune care l-a dus «pe cărări negândite», a fost o „deosebită, neînvinsă simpatie pentru sexul frumos", aceasta s'ar putea ghici din expresia figurei lui, așa cum ni-o redau fotografiile, și s'ar putea bănui din corespondența lui cu Mite Kremnitz.

*

După ce a isprăvit studiile dela școala lui Jordan din Iași, Gane s'a întors acasă.

Ce putea să facă un tânăr cu oarecare cultură, într'un orășel în care poate că nu mai era un altul la acelaș nivel intelectual, și unde toți ceilalți, cu cari putea să fie în contact, își petreceau vremea jucând cărți și nefăcând nimic? El cărți nu juca, de chefuri nu se ținea. Și-a umplut golul vieții cu patima vânatului, despre care pomenește în multe pagini din opera lui.

Vânatul se împacă bine cu singurătatea, și s'ar părea că patima aceasta face pe om puțin sociabil, nevoile lui sufletești se reduc la un cerc restrâns, care-l mulțămește. Aceasta explică mărturisirea lui așa de sinceră: „Idealul meu a fost totdeauna să stau acasă în familie, înconjurat de copii, cu prepelicarul meu favorit la picioare, cu motanul pe brațe și să visez de o altă lume mai bună de cât aceia în care trăim; sau să rătăcesc pe dealuri, pe câmpii, cu pușca'n spate și adeseori să mă întorc cu torba goală, iar cu inima plină".

Matei Gane nu era dintre bogătașii ținutului. Averea lui modestă îi ajungea pentru nevoile vieții zilnice, și pentru grija vieții viitoare: epitrop al bisericei „Adormirea", zidită de un neam al lui, îi cerea sacrificii. Dar el avea doi băeți; nu putea să-i pue pe amândoi la cale, numai cu mijloacele lui. Trebuiau să muncească și ei. De aceia, când Nicu a atins vârsta de douăzeci de ani, când a făcut aripi ca și puii de rândunică, bătrânul, poate cu inima însângerată, i-a zis:

— „Măi băete, de acum nu mai aștepta nimic dela mine. Du-te și-ți fă singur cariera în lume, căci om ești, și știi mai multă carte decât am știut eu, la vârsta ta".

Trist la despărțire, Nicu Gane a plecat la Iași, unde un unchiu al său, Iordache Hermeziu, era director la Ministerul de justiție. Tocmai pe atunci francezul Dodun-des-Perrières fusese numit Director

general al închisorilor din Moldova, cu însărcinarea specială de a reorganiza sistemul închisorilor noastre, și avea nevoe de un secretar care să cunoască bine limba fanceză.

Cu această slujbă, nepotrivită lui, și-a început el cariera administrativă.

Omul iubitor de libertate, hoinar pe dealuri și câmpii și sub umbra codrilor bătrânii să se vadă nevoit a trăi într'o cameră murdară de la penitenciar, într'un aer infect și veșnic în contact cu paznici tot așa de infecți. Viața aceasta nu se potrivea cu el, și se gândea să scape din închisoare.

Gavil Buzatu, fostul calău al Moldovei, l-a salvat. Un calău, care ridică viața oamenilor, i-a redat lui Nicu Gane viața după care tânjea. Pe nesimțite, a intrat în camera secretarului, l-a rugat să-i deie niște bani, cum ar fi făcut orcare alt nenorocit. Il va fi impresionat, pe Gane, gestul calăului, dar acesta a fost pretextul căutat de el însuși, ca să demisioneze și să se întoarcă la cuibul din Folticeni, unde era așa de fericit, după două luni de captivitate.

Bătrânul veghea asupra fiului, pe care-l înțelegea. Relațiunile ce le avea el cu lumea din Iași i-au fost de folos: Nicu a fost numit asesor la Tribunalul din Folticeni, ceeace a stârnit un val de indignare: un copil, care abea înplinise douăzeci de ani, să fie pus să judece la un tribunal, să hotărască viața și averea populației unui județ întreg. Cu toate acestea cumințenia, bunul simț și sârguința, de care a dat dovezi în curs de trei ani, l-au pus în cârdul magistraților foarte apreciați, de cari avea mare nevoe țara Moldovei, pe vremurile acelea.

Curentul pentru Unirea țărilor românești pătrunsese și în capitala ținutului Sucevei, unde avea mare autoritate cel mai temut dușman al Unirei, om bogat, cărturar și orator: Neculai Istrati, acela care, după ce Unirea s'a înfăptuit, a așezat în țin-

tirimul bisericei de pe moșia sa Rotopăneștii, un monument caracteristic, ce dăinuiește și astăzi : o statue de piatră ce reprezintă o femeie întristată — Moldova — depunând o coroană pe mormântul Unirei.

Nicu Gane a manifestat, fără înconjur, sentimentele sale unioniste, a activat în acest scop, și pe vremea alegerilor pentru Divanul adhoc, rapoartele prefectului de Suceava îl învinuiau de nereușita guvernului, ai cărui candidați fuseseră înfrânți.

Se înțelege, un asemenea agent primejdios ordinei sociale, nu putea să fie îngăduit în magistratură, și Gane deveni iarăși vânătorul pasionat și admirator al apusului de soare, pe malul iazurilor din jurul Târgului.

Domnia lui Cuza îl aduce pe Nicu Gane, președinte la tribunalul din care fusese alungat, și după un an este înaintat membru la Curtea de Apel de întărituri din Iași, la care stă până ce s'a desființat.

Tânărul acesta se impusese atenției tuturora, atât prin priceperea și puterea lui de muncă dar mai ales prin cinstea, pe care mulți dintre colegii lui n'o prea concepeau.

Nicu Gane devenise o necesitate. De aceea este numit prefect la Folticeni, mutat apoi la Dorohoi, unde conduce treburile județului timp de doi ani, și — după cum se exprimă el singur — s'a perfecționat în „arta vânătorească“. Maistrul lui în ale vânatului era „un ceasornicar din Botoșani, numit Schmidt, care era cel mai ghibaci dar și cel mai bețiv vânător ce am cunoscut în viața mea. In toate duminicile și sărbătorile venia la Dorohoi, și amândoi împreună cutreieram în lung și în larg miriștile și mohoarele“.

La Dorohoiu, Gane plecase într'un frumos echipaj dăruit de tatăl său. „Făceam figură pe stradele orașului cu caii mei cei murgi, cu coame rotale,

cari când se întindeau la trap, păreau că înoată, mânați de un vizitiu chipeș, ce părea înfipt pe capră".

Deși în contact mereu cu tinerimea căreia îi plăcea să petreacă jucând cărți, ceeace i-a și ruinat pe toți boerii noștri, Gane nu s'a molipsit de boala aceasta; dar, totuși, frumosul lui echipaj a fost înghițit, în câteva ceasuri, la o masă de cărți.

Cariera administrativă, care cere oarecare violență în acțiuni, și firea blajină a lui Gane, nu se împăcau. Era făcut pentru magistratură. După cererea lui, a fost numit consilier la Curtea de Apel din Focșani, unde nu putea să-și ducă echipajul, pe care l-a vândut în Dorohoi, cu două sute de galbeni, sumă frumoasă chiar pe vremurile acelea. Urmând să se despartă de prietenii cu cari petrecuse doi ani, i-a invitat la o masă „bine stropită" — cum zice Gane. Oameni cari nu erau în stare să-și treacă vremea în mod intelectual, prietenii au încins un joc de cărți năstrușnic, „la care galbenii treceau cu grămada dintr'un buzunar într'altul, cât ai scăpăra din degete".

Plictisit de ironiile prietenilor, cari cereau „zgârcitului" să puie și el la joc măcar prețul biciului, Gane s'a lăsat ademenit, a început cu o carboavă, pe care a pierdut-o, și cu intenția de a-și scoate paguba, și fără de experiența partenerilor lui, a pierdut toți cei două sute de galbeni, și a fost nevoit să se împrumute, ca să aibă bani de drum, și i-a fost rușine să se abată prin Folticeni, ca să nu afle „babaca" jalnica întâmplare a echipajului.

Ajunsese, Nicu Gane, la un apogeu, pe care mulți nici nu îndrăsneau să-l viseze, înainte de a fi împlinit vârsta legiuită de 25 de ani.

*

In Focşani, omul paşnic, incapabil de a jicni pe cineva, are de îndurat neplăcerea de a se vedea cu un pistol încărcat în mână, cu care să tragă asupra unui prieten din copilărie și coleg de magistratură, care-l provocase la duel.

Teodor Botez, folticinean ca și Gane, ceruse în căsătorie pe o domnişoară care l-a refuzat, și el își închipuise că Gane i-ar sta în cale. Turbat de gelozie, Botez îi trimite o scrisoare prin care-i declară că loc pentru amândoi nu este în lume, și că prin urmare lupta are să fie pe moarte.

Dacă s'ar fi potrivit, dacă ar fi luat în serios provocarea lui Botez, acesta ar fi căzut trăsnit la primul foc din pistolul lui Gane.

In grădina lui Iorgu Dăscălescu se organizase o tragere la ţintă cu pistolul. Pe o poartă mare care servea de ţintă, era însemnat cu cărbune un punct central și împrejurul punctului trei cercuri. Dăscălescu nimeria, la 25 de pași, totdeauna centrul, Gane trăgea în cercul mic, iar Teodor Botez nu nimeria niciodată în poartă.

Cu un asemenea om avea să se puie Gane la încercare.

Nu purta nicio grijă de glonţul adversarului; a dormit liniştit toată noaptea și l-au trezit din somn marturii, ca să-l ducă pe terenul de luptă. La comandă, Gane a ochit un trunchiu de copac, și l-a lovit, iar Botez îl ochi pe Gane, dar lovi un alt trunchiu de copac. Onoarea fiind satisfăcută, adversarii și-au dat mâna și s'au împăcat fără nicio explicare.

Un duel din cauza unei femei! Un consilier de Curte de Apel! „Un asemenea mare eveniment era în stare să ocupe un sfert de secol pe neocupaţii locuitori din Focșani!“

Gane nu se mai simţea la locul lui în orașul acesta. Il înălța atmosfera ce-i creiase colegul, care

nu avea nicio îndrituire să fie gelos de un nevinovat. Domnișoara cu pricina s'a și măritat cu un altul. Gane și-a cerut mutarea și a fost trimes la Curtea din Iași, unde-i convenea. Acolo avea rude, camarazi de școală, colegi din foasta Curte de întărituri. „Eram ca acasă," zice el.

*

Acestea se petreceau prin 1865, dată la care se începe o viață nouă, hotărîtoare pentru ființa lui: se naște scriitorul Nicu Gane.

In Iași se înfiripase o tovărășie a mai multor tineri cu studii solide, făcute în străinătate, preocupați mai puțin de vârtejurile politicei care clocotea în București, unde se punea la cale izgonirea de pe tronul țării a lui Cuza Vodă, și a cărora minte era frământată mai mult de chestiuni intelectuale, tovărășie care s'a închegat în societatea numită *Junimea*.

Inrudit cu frații Iacob și Leon Negruzzi, împrietenit cu Vasile Pogor, a fost întrodus de ei la „Junimea", a cărei lozincă era: „Intră cine vrea, rămâne cine poate". Și Gane a putut să rămâie in „Junimea".

„Dela prima ședință m'am simțit foarte îndămână — scrie Gane — în acest mijloc unde politica era cu totul esclusă, și unde domnea spiritul de colegialitate cel mai intim, într'o atmosferă cu totul neatinsă de grijile și ocupațiile zilnice ale vieții".

Trebue să credem că Nicu Gane nu-și bănuia nicio înclinare pentru literatură, și nu scrisese un rând măcar, până atunci. Ba, am putea chiar să bănuim că nu citise aproape nimic, din ceea ce se publicase în limba românească, așa că a fost o revelație, pentru el, ceea ce a văzut că se petrece la junimea: literatură românească.

Nu știm, nu ni spune Gane, dacă l-a îndemnat cineva să încerce și el să scrie, sau a fost îmboldit de propria lui năzuință. Un lucru însă este sigur, pe care-l recunoaște el însuși: dacă n'ar fi făcut parte din cercul Junimei, nicio linie n'ar fi ieșit din pana lui. „Incurajărei ce am găsit în sânul ei, datoresc acele șase volume bune, rele, ce am scos la lumină. Dacă produsul acestei munci stăruitoare, de care se leagă întreaga mea tinerețã este sau nu un câștig pentru literatura țării mele, eu nu pot să judec".

Ca și Creangă fără ucenicie literară, Gane s'a afirmat în literatură. Prima lui nuvelă, „Fluerul lui Ștefan", l-a consacrat.

E interesant să cunoaștem geneza acestei nuvele.

Intr'o zi, Nicu Gane s'a dus cu mai mulți prieteni, să facă o plimbare la Brădățel, o frumoasă poiană, în mijlocul unei păduri din apropiere de Folticeni. Acolo, pe un trunchiu de copac, la malul unui lac, a găsit o țărăncuță blondă care păzea niște oi și cânta din fluer.

Dar, să lăsăm pe Gane să povestească el singur:

„Nu știa prin ce joc al închipuirei, prin ce asociațiune de idei, întâlnirea acestei copile singuratece, văzută într'un cadru așa de poetic, mi-a redeșteptat în minte imaginea Mariei, care dormita de ani de zile în fundul amintirei mele, și atunci parcă chipul tinerei păstorițe se topi ca o picătură de rouă la atingerea soarelui, și atunci apăru în tot farmecul ei, cealaltă copilă, Maria cu părul ei de aur, cu ochii ei revărsători de lumină, de astădată mai frumoasă, mai diafană, mai poetică, așa că parcă ea însuflețea întreaga fire încunjurătoare. Iar notele fluerului îmi răsunau în urechi dulci, melancolice, întocmai cum îmi răsunase odinioară aria plângătoare a Margaretei, aria neuitată, ce de atâtea ori mi-a dezmerdat auzul, prin vocea iubită a Mariei. Apoi lucru

neînțeles, cântecul cela dela o vreme nu mai semăna nici cu doina din fluer a păstoriței, nici cu aria Margaretei din Faust, ci se schimbase într'un alt cântec care îmi venea de la munți, dela văi, dela păduri, dela pârae; era glasul naturei aevea, pe care totdeauna îl auzeam, însă niciodată nu m'a pătruns, nu m'a zguduit ca atunci Mi-a deșteptat parcă un al șaselea simț, mi-a dat intuițiunea nemărgenirei, mi-a întredeschis un colț de lumină asupra Infinitului".

„Cu inima mișcată de o stranie emoțiune, de un fel de bucurie pe care nu pot să o definesc, o bucurie, sau mai, bine zicând, o stare de extaz, cum ar simți cineva când, înzestrat cu aripi, s'ar vedea deodată plutind în sferile senine, de-asupra păcătoșiilor pământești, ei bine, într'o astfel de stare sufletească anormală m'am întors acasă, și fără să vreau luat de apa gândurilor, am luat și eu condeiul în mână, și am încetut să scriu iute, iute, pe nerăsuflate, de m'am pomenit cu coli întregi înegrite.

„Am scris, am scris, și de ce scriam, de ce mă identificam mai mult cu necazurile bietei Maria și ale nenorocitului Ștefan, căci așa îi botezasem pe eroii primei mele nuvele *Fluerul lui Ștefan*.

„De ce scriam, de ce parcă intram mai adânc în sufletele lor, înpărtășam mai viu dorul, durerile și bucuriile lor iar frazele se așterneau cu înlesnire pe hârtie, încât tot timpul cât au durat frigurile compunerei, mi s'a părut, că-mi descriu însuși suferințile mele".

Cele ce s'au petrecut la „Junimea", când s'a cetit prima nuvelă a lui Gane, merită să fie cunoscute.

Iată ce spune el singur:

„Când m'am prezentat la „Junimea" cu manuscriptul, parcă eram un vinovat care ascundea în

buzunar corpul delictului. Numai Iacob Negruzzi ştia că comisesem o nuvelă".

Cu greu s'a hotărît să-şi citiască lucrarea. Era din cale afară de emoţionat. Abia ceti două rânduri, şi „un nod mi se puse în gât şi glasul îmi amuţi cu desăvârşire, de parcă ieşia dintr'un fund de poloboc. Era cu neputinţă să continui, fără a-mi stâlci cu desăvârşire nuvela.

„Atunci Maiorescu, care era singurul bun cetitor în „Junimea," până la venirea lui Eminescu, îmi luă manuscriptul din mână şi urmă lectura mai departe.

„Când îl auzii, rămăsei eu însumi surprins. Parcă ascultam lucrarea altuia, aşa de bine nuanţate ş. bine subliniate ieşiau toate frazele din gura lui.

— „Pas mal, observă Cornea.

„Dar de ce înainta lectura, de ce tăcerea era mai adâncă şi atenţiunea mai mare.

„In starea sufletească în care eram cu toţii atunci, atinsesem se vede coarda care singură putea vibra în noi în acea sară, coarda sentimentală ce acum îmi pare aşa de copilărească.

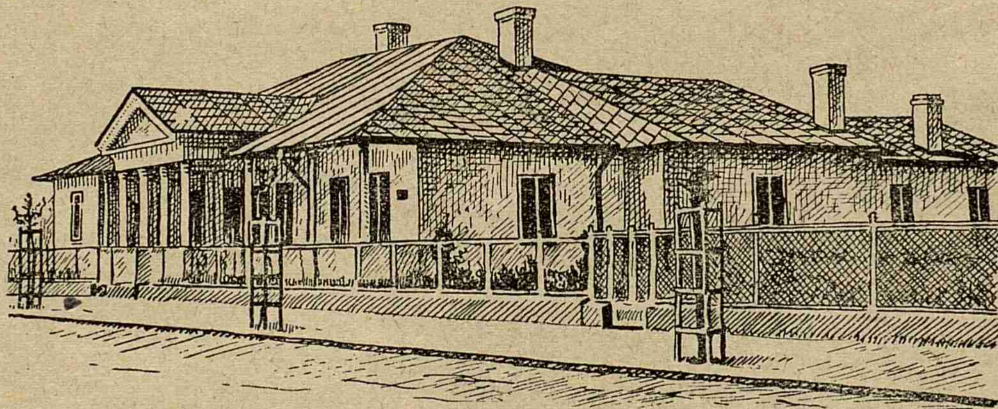
„După ce iprăvi lectura, Maiorescu zise:

— „*Eh bien, Messieurs, voilà une nouvelle*".

Primită cu voia tuturora, nuvela lui Gane s'a tipărit în numărul III din Aprilie 1867 a revistei „Convorbiri literare".

Gane, cu tot succesul obţinut dela prima lui încercare, nu avea încredere în valoarea operei lui. „Am avut — spune el — oarecare mici satisfacţiuni de autor, care m'au îmboldit la lucru; dar nu-i mai puţin drept că de neasemănat mai multe ori m'am simţit atins de descurajare, faţă cu cunoscuta indiferenţă a publicului.

„Imi ziceam că poate publicul, supremul judecător, este îndreptăţit să mă primească cu răceală, căci de ce adecă m'aşi crede eu mai presus de

Casa lui N. Gane din Folticeni, azi a scriitorului Artur Gorovei

ceata acelor scritori a căror cărți se vând cu Kilogramul?

„Și atunci un fel de îndoială, de neîncredere în mine mă cuprindea, îmi cădeau brațele dealungul trupului și mă hotăram să nu-mi mai pierd vremea scriind.

„Dar iarăși altădată, un lucru de nimic, un te miri ce, un colț de cer albastru, o rază de soare strecurată prin geamuri, făcea să vibreze biata inima mea veșnic agitată, veșnic bătută de valuri între speranțe și decepțiune, așa că uitând hotărârea luată, cădeam fără voie în păcatul bețivului care nu-și poate stăpâni patima și începeam din nou să înegresc hârtie“.

Poate că ar fi ajuns la hotărîrea de a nu mai scrie, dacă prin scrisul lui, Nicu Gane ar fi urmărit scopuri lucrative. Pentru dânsul, însă, scrisul era o necesitate sufletească, pe care nu poate s'o conceapă un om de rând. Era un refugiu intelectual, accesibil numai sufletelor alese.

Asta trebuie să înțelegem din cele ce mărturisește el însuși:

„N'am scris niciodată cu intențiunea de a-mi face un nume, de a câștiga laudele publicului, sau alte favoruri. Am scris pentru mine, pentru propria mea mulțumire, pentrucă în această muncă singuratecă și neinteresată uitam neajunsurile vieții și îmi găseam liniștea către care năzuia sufletul meu.

„In lumea ce-mi creiam singur îmi era îndemână, mă simțeam fericit; eram departe de atmosfera dușmănoasă din lumea aevea; trăiam zile ticnite *cu ochii pe hârtie*, *cu gândul în nori*, de unde mi se înfățișa omenirea nu cum este, ci cum doream să fie.

„Acesta-i marele bine ce am cules din peregrinările mele în plaiurile înflorite ale închipuirei.

„Nenorocit acela ce lucrează cu alte vederi. . . . El nu-și va găsi răsplata nici în sine însuși nici în lumea din afară“.

*

In mediul societății „Junimea“ își găsise răsplata. Nicu Gane, în afară de „sine însuși“ — era între ai lui, se simția așa de bine. Iată, însă, că i se tulbură seninătatea traiului, când pe la finele anului 1867, este trimis din nou la Focșani, în condițiuni care, pe altcineva, l-ar fi încântat; este numit președinte de secție la Curtea de Apel.

Fire blândă, Gane se împacă și cu viața lumei din Focșani, așa de îndepărtată de viața lumei din „Junimea Iașilor“.

Vorbește el însuși:

„De astă dată nu mai eram străin acolo. Am reînceput relațiunile cu familiile ce frecventam la prima mea ședere în Focșani; mergeam des la vânat, făceam dese excursiuni la mânăstirile din împrejurimi și la vestitele podgorii Odobești, Panciu, Nicorești; în fine *duceam viața plăcută*, și de sigur ași fi stat mult timp în acest oraș, dacă nu intervenia o împrejurare cu totul neașteptată, care a turburat liniștea orașului și a produs o întreagă revoluțiune în magistratura țării“.

Intâmplarea aceasta o descrie tot el:

„Se furase, în comuna Mărășești, dintr'o cariolă de poștă, vreo patru mii de galbeni. Suma fiind însemnată, furtul a făcut mare sensațiune și directorul general al poștelor și telegrafelor din vremea aceia, Fălcoianu, ținea cu orice preț să descopere pe făptuitori. Bănuiala cădea asupra unor locuitori din Mărășești.

„Fiind însă că aceștia tăgăduiau faptul cu încăpăținare, directorul, deși om cinstit, și cu un trecut

ireproşabil, însă precum s'a dovedit, puţin echilibrat şi din cale afară de gelos de a servi Statul, ordonă să-i bată pentru a obţine mărturisiri. Această măsură condamnabilă în sine, dar care pe timpul acela se întrebuinţa des, nu dădu rezultatul dorit, căci precum s'a constatat mai târziu, nu erau ei adevăraţii culpabili. Atunci iritat la culme, şi neurastenic cum era, tânărul director pierdu cu totul cumpătul şi supuse pe bieţii oameni la cele mai oribile torturi, cum nu se mai pomenise din veacul de mijloc.

„Flagelaţiuni până la sânge peste tot corpul, ouă ferbinţi la subsuori, trestii pe sub unghii, arsuri cu foc la tălpi, în fine tot ce o imaginaţiune surescitată poate inventa mai crud, mai sălbatec, mai înfiorător, a fost aplicat fără milă asupra nenorociţilor preveniţi, de către un om care, în alte împrejurări, n'ar fi fost capabil să asiste la tăierea unui pui de găină. A fost un caz curios şi vrednic de un studiu patologic, această pornire din partea unui tânăr cult, fin, inteligent, care sub imperiul unei idei fixe, a unei convingeri rătăcite, a ajuns la complecta desechilibrare a sistemului său nervos. Stăpânit de cele mai bune intenţiuni, lucrând pentru un scop moral, descoperirea unui furt, a căzut fără voie în păcatul de a comite fapte desgustătoare, prevăzute şi pedepsite de codul penal".

Gane, suflet bun, caută să explice într'un mod îndurător, faptele de sadism feroce al unui om care, mai târziu, pe când şi Gane se înregimentase într'un partid politic, ajunsese personaj cu vază în acelaşi partid.

Plângeri, denunţuri sosesc cu duiumul la Parchetul Curţii din Focşani, şi fiind vorba de fapte penale comise de un funcţionar în exerciţiul funcţiunei, se judecă de Curtea de Apel, afacerea urma să fie cercetată de Primul Preşedinte al Curţii, şi de

Procurorul General. Gane a fost delegat să înlocuiască pe Primul Președinte Fălcoianu, care fiind rudă cu Directorul Poștelor, se recuzase.

Iată ce spune Gane:

„Cu durere de inimă, știind că lucram în contra unui bun și distins funcționar al Statului, care n'a fost împins la asemenea excese de o ideie criminală, mi-am făcut totuși datoria în conștiință, am constatat faptele așa precum s'au petrecut, și am lansat contra lui un mandat de arest."

Era un act de mare curaj. Nu ni spune Gane, dar nu se încape îndoială că s'au pus multe stăruinți, s'au făcut presiuni, ca tânărul cinstit, inteligent, fin, dar care avea un suflet așa de pervers, să nu fie supărat de rigorile unei legi, care nu era făcută pentru personaje așa de simandicoase.

Atacat cu recurs, acest mandat de arestare, și toată instrucția făcută, au fost anulate de Inalta Curte de Casație și Justiție, care măcar nu a avut curiozitatea să vadă dosarul, pe care nici nu l-a cerut dela Curtea de Apel.

Acest act, puțin juridic, era un adevărat atentat la demnitatea magistraților cari au instrumentat. Fără a sta pe gânduri, Gane și Degrea, Procurorul General, au demisionat.

Nu era om bogat, Nicu Gane; nu avea venituri din care să trăiască, cu toate acestea nu a putut să îndure, fără a protesta, umilința ce i se adusese.

Intreaga secțiune a Curții, prezidată de Gane, s'a solidarizat cu Președintele ei, și a demisionat.

Cu ei s'au solidarizat și membrii Curții de Apel din Iași, cum și primul Președinte al Curții de Apel din Bucureșți, cari au demisionat.

„Această manifestare a unui număr atât de însemnat de înalți magistrați nu putea să nu aibă consecinți. Demisiunile noastre au fost primite,

dar ministrul Justiției de atunci, Anton Arion, a trebuit să se retragă".

Aceasta a fost adevărata satisfacție a lui Nicu Gane: a răsturnat un ministru de Justiție.

Focșănenii și-au manifestat admirația pentru magistrații demisionați; au dat un bal în onoarea lor, iar în ziua în care au plecat, mulțime de lume i-a condus până la bariera orașului, aclamându-i.

*

In Iași, Gane a încercat avocatura.

„Dar nu mult am exercitat această profesiune, spune el, pentru care nu aveam vocațiune, și în 1868 schimbându-se guvernul, căci pe vremea aceia guvernele trăiau cam ca frunza pe apă, veni ca președinte al Consiliului de miniștri Dimitrie Ghica, iar ca ministru de justiție Vasile Boerescu, care mă numi iarăși ca președinte de secțiune la Curtea din Focșani. De astă dată am declinat onoarea de a primi, pentru a treia oară, un post în Capitala județului Putna, și am preferat să rămân în Iași unde fui numit, după scurt timp, Procuror general lângă Curtea de Apel".

Intrase din nou în mediul în care se simția la locul lui, devenind unul din stâlpii „Junimei", și un apreciat colaborator al „Convorbirilor literare".

După prima lui nuvelă „Fluerul lui Ștefan", a scris „Piatra lui Osman" și întreaga serie de nuvele primite așa de bine de cititorii revistei.

Tot pe atunci începe să traducă, în versuri, celebra operă a lui Dante: „Infernul".

*

Două mari evenimente, hotărîtoare pentru restul vieții lui Gane, s'au petrecut în anul 1869.

In acel an el s'a însurat, și-a ajuns idealul: traiu liniștit în sânul familiei ce și-a creiat, și care l-a înțeles și l-a cruțat de zbuciumările ce adeseori frământă sufletul multor oameni neînțeleși de ai lor.

Un alt eveniment însemnat în viața lui Gane, a fost moartea tatălui său.

Dar să-l ascultăm pe el singur:

„Eram dimpreună cu soția mea, în timpul vacanțiilor de vară la o moșie în Basarabia, unde îmi compuneam tocmai discursul de inagurare al anului judiciar 1869—70, discurs care mi-a dat multe migrene, de care voi să cruț pe cetitori, nepuindu-i în ispită de a-l ceti.

„Dar acolo mi s'a întâmplat un lucru prea ciudat, care m'a impresionat adânc. Am visat într'o noapte că mă găseam parcă într'o peșteră întunecoasă, unde, de jur împrejurul păreților, stăteau drepți, tăcuți și nemișcați, ca niște statui, toți frații părintelui meu, morți de mult, pe cari îi cunoscusem în copilarie, și anume: Enache, Dimitrie, Grigore și Costache Gane, iar la capătul șirului lor, în spre ușa de intrare, văzui și pe părintele meu Matei, în aceiași atitudine. Se uitau toți la mine cu niște ochi sticloși, și erau îmbrăcați în haine sacerdotale.

„Am sărutat mâna tutoror fără să le zic un cuvânt, apoi înspăimântat, cu o impresiune de răceală pe buze, am ieșit din înfricoșata peșteră și m'am deșteptat într'o sudoare rece.

„Acest vis mi-a tulburat toată firea. Părintele meu era într'adevăr bătrân, de 80 ani împliniți, dar era sănătos, fără nicî o boală organică, teafăr ca și oul.

„Deși nu sunt crezător în visuri și vedenii, totuși parcă-mi spunea un glas tainic că trebuie să i se fi întâmplat ceva și, lucru misterios, neexplicabil, peste trei zile primii trista știre dela fratele meu din Folticeni că tatăl meu e pe moarte.

„Fără să pierd o minută am plecat din Basarabia, trecând Prutul revărsat peste maluri, cu zilele în mâni, pe un pod plutitor, și când am ajuns la Folticeni, am găsit pe tatăl meu într'o stare disperată. M'a primit cu zâmbetul pe buze, și mi-a zis cu un glas senin, profetic: Copile, mi-a sunat ceasul; tu mângâie-te, c'așa-i în lume. Nu suntem veșnici.

Apoi mi-a ordonat să opresc ceasornicul de părete, ce era în fața patului său, zicându-mi să nu se mai știe vremea cum curge, și mi-a dictat voința sa cea de pe urmă. Am scris întocmai cuvintele lui, udând hârtia cu lacrimile mele, și a doua zi l-am dus la groapă.

„Nu voi uita niciodată nemărginita durere ce am simțit când noi amândoi frații ne am întors cu capetele plecate dela mormânt. Am simțit atunci că ochiul cel iubitor, neadormit, care priveghia ca un spirit bun asupra noastră, s'a stâns, și că am rămas singuri pe lume, fără niciun razim, cu toată sarcina și răspunderea vieții asupra umerilor noastre.

„Dar a voit Dumnezeu ca toate să aibă sfârșit, chiar și durerea.

„Acasă, în Iași, mă aștepta soția mea care peste șase luni, mi-a dăruit cel întâi copil, pe Alexandru, premergătorul altor șapte".

Ceasornicul pe care l-a oprit Nicu Gane, stă și astăzi pe păretele aceleiași case în care el și-a trăit copilăria, și în care tatăl său a murit.

*

Vârtejul vieții politice îl prinde și pe Nicu Gane. Guvernul lui Dimitrie Ghica se prăbușește, și urmează un guvern Alex. Golescu, înlocuit și el de un guvern prezitat de Manolache Costache Epureanu,

sub care Gane părăseşte pentru totdeauna magistratura, şi este numit prefect al judeţului Iaşi.

După nouă luni de guvernare, în Decembrie 1870, ministerul Epureanu demisionează, și — consecință firească — demisionează şi Gane din prefectură.

După multe frământări în lumea noastră politică, în Martie 1871 se alcătuește guvernul condus de Lascar Catargiu, guvern pur conservator, de care se simţia nevoie, în starea de anarhie în care se afla ţara pe atunci. Insuși Gane spune: „Nu se poate tăgădui că acei cinci ani de guvern a lui Lascar Catargiu, cu toate greșelile comise și neajunsurile lui personale, *au meritul dc a fi oprit pe loc o catastrofă și de a fi inaugurat pentru întâiași dată o stabilitate care a consolidat tronul și a dat ţării timp să răsufle.*"

Gane s'a manifestat ca partizan al guvernului conservator, și a fost învinuit că, în calitate de parlamentar conservator, ar fi cerut și el introducerea, în legile noastre, a pedepsei cu moarte.

Gane fusese *junimist*: junimiștii, în politică, erau și ei conservatori, în sensul vederilor lui Petre Carp, dar vădit potrivnici principiilor lui Lascăr Catargiu. Alunecarea lui în partidul pur conservator Nicu Gane o explică astfel:

„Deși neînregimentat formal în vreun partid politic, aparţinând din cauza ocupaţiunilor mele literale mai mult grupărei junimiste, care era o nuanţă conservatoare, dar neînglobată în organizarea partidului conservator am dat concursul meu lui Lascar Catargiu, atât ca deputat al colegiului întăi de Suceava, cât și ca Primar de Iași, și fiindcă am avut cinci ani dinnaintea mea, am putut să înzestrez Iașul cu mai multe înbunătăţiri, între care cu o reţea întreagă de pavele și trotoare, care și astăzi fac podoabă orașului".

Gane a fost tipul clasic al omului cinstit. In cei cinci ani, cât a condus Primăria de Iași, ar fi putut să se îmbogăţească, dacă ar fi luat calea altor politiciani; el, însă, a ieșit din primărie tot aşa de sărac precum intrase. Aceasta ar putea să şi explice —poate—raţionamentul care l-a îndrumat spre trecerea în partidul diametral opus partidului conservator a lui Catargiu, și să devie unul dintre cei mai devotaţi partizani ai lui Ion Brătianu.

Explicarea pe care o dă Gane acestei schimbări în mentalitatea lui, trebuie să fie sinceră.

„Din primele zile a apariţiei lui Ioan Brătianu în capul afacerilor, s'a simţit că a venit un om în stare să domineze situaţia. Dintre bărbaţii noştri politici, el era, fără îndoială, cel mai popular, adus la putere nu prin intrigi de culise parlamentare, ci prin voturile alegătorilor cari, în timp de opoziţie, au dat o majoritate liberală în Senat, și să grupeze în jurul lui forţele ţării".

Brătianu avea un dar extraordinar de a atrage simpatiile oamenilor, oricât de refractari ar fi fost ideilor lui politice, spune Gane, pe când Lascar Catargiu devenise un *anahronism*. „Dacă la 1871 Lascar Catargiu a fost o necesitate a timpului și a împrejurărilor, la 1893 a fost un anahronism. El rămăsese cu totul în urmă și nu mai era la curent cu ideile în circulaţiune, cu progresele realizate. In răstimpul de 21 ani, România luase o extensiune atât de mare, în toate ramurile serviciilor sale interne, precum şi în relaţiunile sale externe, încât bătrânul nu se mai recunoştea în complicatul mecanism al Statului modern. Alte probleme erau la ordinea zilei în 1871 și altele în 1892, pe care dânsul nu era în stare să le răspice și să le rezolve.

„De aceia nu mai făcea bună figură pe banca de prim-ministru, nefiind la înălţimea chemărei sale, nici ca cunoscător al treburilor, nici ca ora-

tor parlamentar; iar rostul său de vorbire care la 1871 trecea drept original, în 1892 făcea o penibilă impresiune, punând prea în evidență insuficiența sa culturală față de elementele nouă din Cameră și Senat".

Aspră judecată a personalității lui Lascar Catargiu, zugrăvit astfel în 1892, dar pe care Nicu Gane îl părăsise în 1876, la câteva zile după căderca lui Catargiu care „a inaugurat pentru întăiași dată o era de stabilitate, care a consolidat tronul și a dat țării timp să răsufle". In răstimp de câteva zile, dela căderea lui Catargiu, omul providențial—cum îl caracterizează Gane — și până la ivirea lui Ion Brătianu, care-l fascinează, nu era cu putință să fi devenit Catargiu nemernicul din 1892, cum îl descrie Gane, fostul lui admirator.

* * *

Pornit pe făgașul politicei militante, Gane lunecă mereu; dar, cu cât câștiga în considerația politicianilor de meserie, cu atâta se diminuiază activitatea lui literală.

In 1883, deputat în Constituantă, a fost ales într'o comisiune de 16 membri, însărcinați cu redactarea proiectului de modificare a Constituției, și în subcomisiunea de trei, cu Emil Costinescu și Vasile Lascar, cu îndatorire de a alcătui proiectul și a-l supune apoi deliberărei comisiunei.

Prestigiul moral, simpatia, cinstea lui recunoscută, le-a pus pe toate în slujba prietenilor politici, cari știau să profite de meritele și calitățile altora. De aceia, în 1887, este ales în opoziție, la Iași, singur din toți candidații liberali.

In asemenea condiții, Nicu Gane devenise indispensabil partidului liberal, și în Februarie 1888 este numit ministru de domenii.

Demnitatea aceasta, în loc de a-i produce mulţumire, l-a deprimat. El ni spune:

„Deşi se simţea că zilele guvernului liberal erau numărate, totuşi a trebuit să primesc sarcina ce mi se dădea, întâi pentrucă nu eram în stare să rezist lui Ion Brătianu, orice ar fi cerut dela mine, şi al doilea pentrucă nu voiam să am aerul de a întoarce spatele liberalilor, vâzându-i pe cădere. Am acceptat deci şi m'am dus ştiind de mai înainte că voi fi în curând acoperit sub dărâmăturile partidului.

„Când am plecat din Iaşi, pentru a intra în posesiunea portofoliului dela Domenii, a fost o adevărată tristeţe în familia mea; iar viaţa ce am dus în Capitală, în puţinele zile cât am stat în Minister, a fost o viaţă de martir.

Noroc numai că viaţa aceasta de martir a ţinut abia 22 de zile: 22 de eternităţi care mi-au înălbit părul, până când a căzut iar guvernul lui Brătianu".

„Hotărît lucru — zice Gane — nu sunt făcut din lemnul din care se fac oamenii de luptă. Nervii mei nu sunt destul de solizi să reziste la atmosfera acea otrăvită care apasă totdeauna pe oamenii din guvern. Sunt un temperament blajin, natură lirică, cum îmi zicea Carp, şi prefer să rămân pe al doilea plan decât să-mi sacrific liniştea vieţii, să mă văd în fiecare dimineaţă, la deşteptare din somn, tratat prin ziare de mizerabil, de hoţ, trădător, etc. Poate că ar fi şi zile bune pentru bieţii miniştri, dar eu nu le-am apucat şi nici nu doresc să mai fac a doua încercare".

Incercare de a mai fi ministru, n'a mai făcut, dar politica nu a părăsit-o. In acelaş an, 1888 a fost ales deputat, în opoziţie, la Folticeni, şi a continuat să activeze în politică, până la sfârşitul vieţii lui.

In seara de 16 Aprilie 1916 s'a stâns Nicu Gane.

Sfârşitul i-a fost tot aşa de liniştit, precum i-a fost de curată şi de senină întreaga-i viaţă.

* * *

Activitatea lui Nicu Gane a fost, astfel, împrăştiată între preocupările lui de viaţă de familie şi plăcerile vânatului, care i-au răpit cel mai mult timp; între grijile lui de funcţionar: magistrat, prefect, primar, griji pe care mulţi nu le poartă, dar pe el mult l-au zbuciumat pentrucă era excesiv de conştincios; activitatea politică l'a plictisit — nu era omul pentru care politica reprezintă un mijloc de existenţă sau un motiv de îngâmfare, instrument de arivism manevrat de oameni fără de scrupul; arta, însă, l-a procupat mai mult. Literatura i-a dat ceasuri de odihnă sufletească, precum mărturiseşte el însuşi — Nuvele, versuri, traducerea „Infernului" i-au satisfăcut necesităţi inerente firei lui de meditativ.

Puţini vor fi ştiind că şi pictura l-a ispitit pe Nicu Gane. Trecătorii de pe Strada Mare a Folticenilor, acum cincizeci de ani în urmă, au putut să-l vadă, în ceardacul casei lui, în faţa unui chevalet, cu paleta şi pensoanele cu care zugrăvea.

Una din cele mai mari dureri, suferită de Nicu Gane, a fost aceia când nevoile vieţii omului cinstit, l-au înduplecat să-şi vândă casa aceasta, singura moştenire părintească. Nu s'a născut în casa aceasta, ci în alta mai mică, din fundul ogrăzii, înlocuită cu cea care există şi astăzi.

Pe una din uşile acestei case, în care Nicu Gane şi-a trăit copilăria, se citesc încă vorbele acestea, în litere Kirilice: *„1843 Septemvre 20. M'am mutat în casă"*.

Socotind răstimpul de 50 de ani de când a început să scrie, şi până ce a murit, putem să spunem : activitatea literară a lui Nicu Gane a fost destul de restrânsă. Scriitorii noştri de astăzi sunt în stare să arunce pe piaţă, într'un singur an, atâtea pagini de tipar câte a scris Gane, în toată viaţa lui. El, însă nu a fost dus de gândul rentabilităţii băneşti. Gane a scris îndemnat numai de dragul de a scrie.

Opera literară fundamentală a lui Nicu Gane, o reprezintă cele trei volume de Nuvele, tipărite în mai multe ediţii.

Niciunul dintre scriitorii noştri nu a fost mai mult tradus în limbi străine, ca Nicu Gane.

Aproape toate Nuvelele lui sunt traduse în franţuzeşte, şi publicate în ziarul „l'Indépendance Roumaine" din Bucureşti, de George A. Văsescu, din Botoşani, văr drept şi prieten bun cu el, sub iniţialele G. A. V.

Toate trei volumele sunt traduse, în limba germană, şi publicate de profesorul Jaroslav Kramerus din Cernăuţi. Tot în limba germană sunt traduse, o parte din Nuvele, de Maximilian W. Schroff, şi unele de Mite Kremnitz, admiratoare pasionată a lui Nicu Gane.

După textul german a Mitei Kremnitz, a tradus câteva Nuvele, în limba suedeză, Mauritz Boheman, şi le-a publicat într'un volum tipărit la Stokholm.

Traducerile acestea au fost apreciate, pentru că în Nuvelele lui Gane se reflectează specificul sufletului românesc.

Gane a tipărit un volum de „Poezii", încercări asupra cărora el nu insistă.

Interesante documente literare cuprind celelalte volume : *Zile trăite, Păcate mărturisite, Pagini răzleţe.*

O muncă îndelungată a pus Nicu Gane de a tradus *Infernul* lui Dante, prima traducere completă în limba românească.

Iacob Negruzzi și I. L. Caragiale au pus pe scenă una din nuvelele lui Gane: *Hatmanul Baltag*.

Nicu Gane s'a bucurat de multe onoruri dar onoarea pe care a apreciat-o el mai mult a fost acea de membru al Academiei Române, care l-a ales la 1 Aprilie 1908.

ALTE BIOGRAFII

cuprinse în

Cunoştinte folositoare

STRAINII.

L. Pasteur de *C. Motaş*
H. Ford de *N. Ganea*
M. Berthelot de Dr. *M. Zapan*
Goethe ca naturalist de *I. Simionescu*
E. Roux de Dr. *G. Marinescu*
Newton de *O. Onicescu*
Olarul Savant de *I. Simionescu*
Descartes de *O. Onicescu*

ROMÂNII.

A. Şaguna de *I. Lupaş*
Sp. C. Haret de *I. Simionescu*
N. Milescu în China de *I. Simionescu*
Anastasie Şaguna de *I. Lupaş*
Dănilă Apostol de *N. Smochină*
N. Bălcescu de *V. Sassu*
Gh. I. Donici de *Gen. R. Rosetti*
A. Odobescu de *A. Tzigara-Samurcaş*
I. Golescu de *N. Bănescu*
Gh. Coşbuc de *V. Sassu*
A. Philippide de *I. Iordan*

„CUNOŞTINŢE FOLOSITOARE"

Nr.

17. **Rătăciri bolşeviste** de MAIOR I. MIHAI.
20. **Răsadniţa şi plantele din răsad** de V. SADOVEANU.
22. **Meşteşugul vopsitului cu burueni** de ART. GOROVEI.*
24. **Păstrarea cărnei de porc** de G. GHEORGHIU.*
29. **Beţia** de DR. EMIL. GHEORGHIU.
33. **Mama şi copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
36. **Omul şi societatea** de AL. GIUGLEA.
37. **Bucătăria sătencei** de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. **Sfecla de zahar** de C. LACRIŢEANU.
39. **Ingrăşarea pământului** de I. M. DOBRESCU.
40. **Friguri de baltă** de DR. T. DUMITRESCU.
41. **Banul** de A. GIUGLEA.
42. **Sfaturi practice** de ING. A. SCHORR.
43. **Lămurirea calendarului** de A. GIUGLEA.
44. **Conjuctivita granuloasă** de DR. GLĂVAN.
45. **Burueni de leac** de A. VOLANSCHI.

Nr.

46. **Sfaturi casnice** de MAICA RALUCA.
47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
48. **Reţete pentru gospodine** de MAICA RALUCA.
49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
50. **Blenoragia sau sculamentul** de DR. N. IOAN.
51. **Practica agricolă** de A. BEJENARIU.
52. **Apa de băut** de DR. I. BĂLTEANU.
53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
54. **Boalele animalelor** de I. POPU. CÂMPEANU.
55. **Lucrări din pănuşile de porumb** de TITUS G. MINEA.
56. **Cartoful** de I. POPU-CÂMPEANU.
57. **Cum să trăim** de DR. F. GRUNFELD.
58. **Lucrări din pae şi sorg** de TITUS G. MINEA.
59. **Insectele vătămătoare pentru arborii noştri roditori** de GH. FINŢESCU.*
60. **Vaca cu lapte** de M. GÂTAN.*
61. **Mierea şi Ceara** de CONST. IONESCU. CRISTEŞTI.*
62. **Indrumări agricole** de C IONESCU CRISTEŞTI.*

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ".

Nr.

3. **Munţii Apuseni** de M. DAVID.*
5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU.*
6. **Basarabia** de G. NĂSTASE.*
7. **Dobrogea** de C. BRĂTESCU.*
10. **Viaţa în adâncul mării** de C. MOTAŞ.
11—12. **A. Şaguna** de I. LUPAŞ.*
14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA.*
16. **Lituania** de G. NĂSTASE.
19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGESCU.
20. **Jud. Turda Arieş** de I. MUREŞEANU.
21. **Ţara Haţegului** de GAVRIL TODICA.
22. **Spiru C. Haret** de I. SIMIONESCU.
23. **Danemarca** de MAGDA D. NICOLAESCU.
24. **N. Milescu în China** de I. SIMIONESCU.
25. **Cetăţile moldoveneşti de pe Nistru** de APOSTOL D. CULEA.
26. **Românii din Bulgaria** de EM. BUCUŢA.

Nr.

27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
28. **Ţara Bârsei** de N. ORGHIDAN.
29. **Vechiul ţinut al Sucevei** de V. CIUREA.
30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAPAHAGI.
31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZEREA.
32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.*
33. **Elveţia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. **Maramureşul** de GH. VORNICU.
35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
38. **Anastasia Şagurna** de DR. I. LUPAŞ
39. **Blajul** de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
40. **Marea Neagră** de DR. I. LEPŞI.
41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
42. **Din Norvegia** de I. CONEA.*
43. **Din vremea lui Ştefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI.*
44. **Japonia** de I. SIMIONESCU.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE"

15.396.—937.